

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Hittudományi Kar

Doktori Iskola

Stephen H. Geiger:

Egy szó a keresztségről, eperótéma az 1 Pt 3,21-ben

Forrás: Wisconsin Lutheran Quarterly, Vol. 113, No. 3

Fordította: Garaczi Gergely

Konzulens: Dr. Kocsis Imre

Budapest, 2022

Igény, kérés, kérdés, ígéret, válasz.

Ezen kifejezések mindegyike adott a különböző angol nyelvű fordításokban, mint az alkalmas megfelelője a görög *eperótéma* szónak, amely az 1 Pt 3,21-ben található. Péter több információt is szolgáltat ezzel a szóval kapcsolatban. Nos amikor a keresztségre gondolunk, egy igényre, ígéretre, kérésre vagy válaszra kell itt gondolni? Annyira különböző lehetőség közül egyáltalán lehetséges valami biztos következtetést levonni ebből a passzusból?

Az 1 Pt 3,21 megfelelő megértése az *eperótéma* egynél több fordításán alapul. Sőt, az, hogy jobban megfogjuk a kifejezést, segítségünkre van abban, hogy megosszuk, amit a Lélek tanít nekünk itt a keresztségről.

Amikor valaki megint megnézi a sok megfelelőjét az *eperótéma* szónak, hasznos lehet először azonosítani két különböző perspektívát, amelyből a kifejezést tekinthetjük.

Vajon létezik-e olyan fordítás, amelyben Isten, mint a cselekmény végzője jelenik meg, vagy a cselekmény befogadjának kell tekintenünk. Másként megfogalmazva, vajon az *eperótéma*-ba ágyazott elképzelés feltételez valamilyen istenit, mint annak alanyát, vagy valaki más a cselekvő, míg Isten a cselekmény fogadója?

Fontoljuk meg a példát. Ha az *eperótéma*-t kérésnek fordítjuk valaki természetesen arra gondolhat, hogy Isten a fogadója a cselekménynek, valaki más hajtja végre, a kérés Istenhez van továbbítva. Másfelől, ha ígéretnek fordítjuk, akkor azt úgy lehet értelmezni, hogy Péter Isten működésének tényét hangsúlyozza ki. Isten a cselekvő, a cselekedet végrehajtója ebben az esetben, hiszen Ő tett ígéretet a keresztséghez kötve.

Tehát az *eperótéma* különböző perspektívákból szemlélhető. Isten tekinthető a cselekvés végzőjének és fogadjának egyaránt.

Ezeket észben tartva, megfontoljuk a konkrét jelentéstartamot, amely az *eperótéma* szóban van. A főnév szorosan kapcsolódik az *eperótaó* igéhez. Az ige azt jelenti, hogy kérni. A fordítás kiindulópontja az az *eperótéma*, mint kérés. Sok fordítás azonban nem így kezeli a szót, hanem az ígéret kifejezést használja (HCSB, NIV, NET). Ez a kifejezés megengedi, hogy egy teljesen más megközelítésből szemléljük a kérdést. Megjegyezzvén, hogy a fordításban van egy kis kétértelműség – van, aki az ígéretet úgy tekintheti, mint amit Isten tesz vagy neki teszik, azonban ez a fordítás tisztán megengedi, hogy az Istentől eredő elköteleződésre fókuszáljunk. Ez a lehetséges értelmezés abból a tényből ered, hogy a II-III. századi használat utalhat „válaszra egy magasabb hatóság vizsgálatára”, vagyis egyenértékű lehet akkor egy szankcióval,

egy hivatalos engedéllyel vagy egy cselekmény elfogadásával. Ebben az esetben az *eperótéma* a görög megfelelője a latin *stipulatio* (szóbeli ünnepélyes ígéret/fogadás) szónak, amely jogi terminus technicus „egy igényre, megegyezésre, szövetségre vagy kikötésre adott ígéretnek” (Lewis és Short). Látható a vonzereje az eperótéma egy ilyen definíciójának. Luther fordítása is ezt tükrözheti, hiszen ő a *Bund*, szövetség szóval fordítja a német Bibliában. A keresztények, akik megfelelően ki akarják emelni a tényt, hogy Isten cselekszik a keresztség szentségében, látják az előnyét annak, ha Istent tesszük meg cselekvőnek az *eperótéma* kapcsán.

„Az eperótéma jelentése vitatott. Azt Újszövetségben a szó csak itt fordul elő. A profán görög két jelentést hordoz. Az első és eredeti jelentése a kérdés, kérés, tudakozódás. Innen származik a késő görög jogi használata szövetségre, fogadalomra. Akik az eperótémát, mint kérést fogják fel, úgy értelmezik ezt az igehelyet, különböző jelentésárnyalatokkal, hogy a keresztségben a megkeresztelt Istenhez folyamodik vagy imádkozik jó lelkiismeretért. Ez a jelentés ki van itt zárva, mivel a kontextus szerint az állítás itt arra vonatkozik, ami a keresztség önmagában és nem arra, amit a keresztelendők vagy megkereszteltek tesznek a keresztségben. Ezen oknál fogva meg kell tartanunk Luther értelmezését: a keresztség a jó lelkiismeret szövetsége Istennel.” (Francis Pieper, *Christian Dogmatics* (St. Louis: Concordia Publishing House, 1953, vol. 3,275).

Az ígéret, fogadalom/zálog, szövetség fordítás megengedi számunkra, hogy a keresztséget Isten cselekvéseként fogjuk fel. Ugyanakkor azok, akik szerint a keresztség több, mint csupán emberi elköteleződés az Isten felé, használhatják ugyanazt a kifejezést az előnyükre. Simon Kistemaker a Péter levélhez írt kommentárjában azt állítja, hogy a keresztséget úgy kell értelmezni, mint az Isten felé irányuló és a hívő szívéből eredő jó lelkiismeret ígéretét.

Biztosan többet kell behozni ebbe a diskurzusba, hogy nagyobb mértékben megértsük az 1 Pt 3,21-et, ám ezen a ponton, amint mi az *eperótéma* szóra koncentrálnak, evidensnek tűnik, hogy sok szakramentális keresztény preferálja azt a látásmódot, amely Isten a keresztség aktív résztvevőjének tekinti, még akkor is, ha ezek a fordítások úgy is alkalmazhatók, hogy egy más álláspontot támasszon alá. Ha az ígéret/fogadalom kifejezést helyesen értelmezik, bár félre is lehet értelmezni, lehetséges-e vajon, hogy a potenciálisan rosszul használt kérés kifejezést helyesen értsük? Pieper úgy látta, hogy a heterodox használatú definíciók, mint a kérni vagy folyamodni a keresztség emberfókuszú látásmódját támogatják.

Az 1 Jn 5,14-15-ben az apostol világossá teszi, hogy ha Isten akarata szerint kérünk meghallgat minket, és tudjuk, hogyha meghallgat, megfogjuk kapni, amit kértünk. Egy kérés nem szükséges, hogy bizonytalanságot feltételezzon a választ illetően. Amint a szentség több, mint pusztán imádság, ugyanúgy ha Péter azt választja, hogy egy kérés jelentésű szót alkalmazzon és egy szentséghez kapcsolja, az nem szükségszerűen visz bele bizonytalanságot a szentségbe. Egyszerűen azt jelzi, hogy valami Isten irányába mozog a szentség folyamatában. Ez egy kérés, de nem egy bizonytalan kérés, hanem sokkal inkább egy olyan kérés, amely helyesen inkább igénybejelentés valamire.

Még egy részletet bele kellene illeszteni a puzzleba. Ki az, aki kér? Nem az illető személy, akit keresztesznek. Pieper nehezményezi, hogy egyesek úgy értik ezt, mintha a kereszteségben a megkereszteszt személy imádkozna az Istenhez jó lelkiismeretért. Helyesen meg lehet figyelni, hogy az 1 Pt3,21-ben semmilyen cselekedet nem tulajdonítható a megkereszteszt személynek. Az *eperótéma* nem a megkereszteszt ember cselekvése. Sokkal inkább maga a kereszteség fogható fel úgy, mint az *eperótéma*. Másként szólva a kereszteség az *eperótéma*ban lévő szóbeli cselekmény megvalósítója. A szentség maga – a kereszteség – viszi végbe a kérést. Megértvén azt, hogy minden olyan kérés, amely isteni ígéreten alapul biztosan be fog teljesedni, valaki úgy tekintheti a kérést, mint alapvetően egyenértékűt azzal, hogy igényt támasztani valamire. A kiterjesztett megértés egy kicsit túl mutat azon, amit a szó hordozni tud, de megvan az az előnye, hogy megvilágosítja a szóbeli cselekvés forrását. Amíg a „fogadalom” úgy tekinthető, mint Isten cselekvőként való kiemelése, az igénybejelentés azt jelzi, hogy valamilyen értelemben Isten az igei cselekvés fogadója. Ez egy nagyon kifinomult megkülönböztetés. A végén Isten végzi a munkát az elejétől a végéig. Ő adta a kereszteséget. Ő adta a kereszteséggel egybekötött ígéreteit. Ő határozta meg a kereszteséget, mint kérést vagy igénybejelentést az ígélet lényegére, amit ő maga adott. De ami a szavak ábrázolását és a nyelvtani szerkezetet illeti, amelyet Péter használ, a kérés fogalma a cselekvést magába a szentségbe helyezi el, amely mögött ott áll Isten, mint annak az ígéletnek birtokosa, amelyre a kereszteség igényt tart.

Tehát a kérést megfelelően meg lehet érteni. Akárcsak a fogadalmat. Mi a helyzet a fogadalom fordítási lehetőséggel? Mi a helyzet az *eperótéma stipulatio*val való megfeleltethetőséggel, amelyet a II-III. századi irodalomban tanúsítanak? Vajon nem értelmes-e, hogy a kereszteséget jogtechnikai terminusként tekintsük, ami azt jelenti, hogy Péter úgy mutatja be a kereszteséget, mint egy igényre, stipulációra, szövetségre adott ígéletet? Nem értelmes dolog-e feltételezni, hogy egy ilyen fordítási lehetőség már az első században jelen

volt? Bármilyen visszatartana minket attól, hogy elfogadjuk Luther *Bund* fordítását, mint egy „isteni szövetséget”? Nem megfelelő-e megfontolni, mint egy egyenlőképpen érvényes lehetőséget az isteni ígéret vagy isteni jóváhagyás értelmezését?

Végül a keresztséget magát, mint kérést tekinteni pontosan ugyanahhoz a megoldáshoz vezethet, mint az ismerős „Isten a cselekvő” fordítások, amelyek az előző bekezdésben szerepeltek. A keresztség maga a kérés Istenhez, bizalommal kérni azt, hogy Isten tartsa meg az ígéretét, amelyet a keresztséggel kapcsolatban tett: az ígéret, hogy a keresztség megment, üdvözít (1Pt 3,21). Végül az a tény, hogy választunk a két fő lehetőség közül – kérés/igénylés/folyamodás vagy ígéret/fogadalom – nem oldja meg azt a kérdést, hogy vajon a keresztség az isteni kegyelem eszköze vagy egy személyes megerősítés csupán, miután valaki elfogadta Jézus Krisztust az életébe.

A Vulgáta fordítás viszont arra készíthet minket, hogy kételkedéssel fogadjuk az *eperótéma stipuláció*nak való megfeleltetését a II-III. században. Jeromos, aki meghatározó szerepet játszott a Vulgáta nagyrészének elkészítésében, a késő IV. és a korai V. században dolgozott. Abban az időben a fordítók biztosan ismerősök lehettek a II. és III. századi *stipuláció* konnotációkkal. Elvárnánk annak tudatosulását, hogy bizonyos körülmények között a *stipuláció* alkalmas megfelelője az *eperótémának*. De a Vulgáta nem használja a *stipulációt* az 1 Pt 3,21-ben. Egy alkalommal szerepelteti az *stipulációt* a Jer 32,11-ben. Az 1 Pt 3,21-ben azonban az *interrogáció* szót használja a kérés értelemben.

Ez persze nem szükségszerűen kötelez minket valamilyen különös konklúzióra az *eperótémával* kapcsolatosan. Azonban úgy tűnik, hogy egy olyan megfontolásra sarkallhat, amely megengedi, hogy a keresztség mintegy aktív cselekvő legyen, amely az Isten ígéretén alapuló kérés jó lelkiismeretért az Istenhez. Vagyis helyesen állíthatjuk azt, hogy a keresztség igényt tart a jó lelkiismeretre, s ezt az igényt magához az Istenhez nyújtja be.

Egy ilyen következtetés sem old meg minden problémát. Ha valaki úgy akarja tekinteni a keresztséget, mint ami az emberi cselekvésre koncentrál, a kérést a saját előnyére tudja használni, tudniillik a keresztség a jó lelkiismeret kérése az Istentől. Mondhatja-e valaki, hogy előbb jó lelkiismeretnek kell lennie, meghoztad a döntésedet Krisztus mellett és utána részesülsz a keresztségben, mint a saját cselekvésedben, amely azon múlik, hogy előbb megvan-e a jó lelkiismereted? Ugyanez a csapdahelyzet a „fogadalom/ígéret” esetében is, amely úgy értelmezi a keresztséget, mint egy emberi ígéretet/fogadalmat, hogy hűséges marad

az Istenhez. Hirtelen a keresztség már egyáltalán nem szentségi jellegű, csupán egy emberi válasz.

Amíg az *eperótéma* egyedül nem tudja megoldani az ilyen kérdéseket, az 1 Pt 3,21 félreértelmezéseit sem hagyjuk egészen figyelmen kívül más kontextuális jelzőkön keresztül. Először is, az 1 Pt 3,21 azt állítja, hogy a keresztség megment, üdvözít. Akárhogy is értjük az *eperótéma* szót, végkövetkeztetésnek egyértelműnek kell lennie: a keresztség az, ami megment minket, és nem az, hogy mi teszünk valamit válaszul Istennek.

Az 1 Pt 3,21 egy kontraszt perspektívájából közelíti meg a kérdést. A keresztség nem valami, hanem valami más. A keresztség nem a test szennyének eltávolítása, hanem a keresztség...

Miért vezetne be egy ilyen ellentétet, ha csak nem a keresztség valami kosztól különböző dolognak az eltávolítása, valami másról, mint a test? Akármit jelent az *eperótéma* kifejezés, egy párhuzamot kell ajánlania, amely beépíti a kosztól és a testtől eltérő fogalmakat. Milyen természetesebb kontraszt lenne ebben a kontextusban, mint a rossz eltávolítása a lelkiismeretről?

Még alapvetőbben a bemutatott kontraszt világossá teszi, hogy a kontraszt fókusza a cselekvésen és a keresztség következményén van. Itt van, amit a keresztség nem tesz és nem valósít meg: nem távolítja el a koszt a testről. Akkor mit tesz és mit valósít meg? Ha úgy tekintjük a kontraszt másik felét, mint hirtelen valami olyasmit, amit az ember tesz vagy végrehajt, eltérés lenne attól, amit egyébként normális logikai gondolatmenetnek tartanánk. A piszok eltávolítása a testről nyilvánvalóan egy olyan cselekedet, amelynek következménye, hogy nincs többé a kosz jelen. Akármilyen is legyen a jó lelkiismeret *eperótémája* Istenhez/Isten irányába, úgy kell tekinteni, mint amely elválaszthatatlanul kötődik egy következményhez. Maga a keresztség úgy van bemutatva, mint ami Isten felé egy kérés. Igényt tart a jó lelkiismeret ígéretére. Ez a cselekedet elválaszthatatlanul kötődik az eredményhez - a rossz lelkiismeret nincs többé jelen. Többé a lelkiismeretet nem gyötri a bűntudat. Más szóval a keresztség hozza el a bűnök bocsánatát. A keresztség köt bennünket össze a feltámadás erejével. A keresztség megment.

A keresztség szíve nem egy ember általi megtétele valaminek. A keresztség egy isteni intézmény, amely kihasznál egy eredménnyel járó ígéretet.

Sok más szentírási szakasz van, amely ugyanazt állítja. Az ApCsel 2,38 mindenkit meghív, hogy keresztelkedjen meg a bűnei bocsánatára. Az ApCsel 22,16 meghívja az egyéneket arra, hogy álljanak fel és keresztelkedjenek meg és mossák le a bűneiket Isten nevére. A Róm 6,4 a keresztség erőteljes hatására koncentrálnak, megjegyezve azt, hogy el vagyunk temetkezve Jézussal a halálába, hogy az életünk ennek következtében átalakuljon. A Tit 3,5 megjegyzi, hogy Isten megmentett minket az újjászületés fürdője által.

Az 1 Pt 3,21 nem állít semmi eltérőt, kijelenti, hogy a keresztség megment. Igen, a keresztség egy eredményt hoz létre, amely sokkal mélyrehatóbb, mint a test szennyének lemosása. A keresztség maga egy kérés, amely Isten abszolút ígéretét ragadja meg, a megígért tiszta lelkiismeretet és ártatlanul állunk Isten előtt. Mindez Jézus Krisztus feltámadása által történt, azon feltámadás által, amely Péter dicsérete kezdő versének fókuszában található:

„Legyen áldott az Isten és Urunk, Jézus Krisztus Atyja, aki minket nagy irgalmában Jézusnak a halálból való feltámadása által új életre hívott, az élő reményre,⁴ hogy a mennyekben elpusztíthatatlan, tiszta és soha el nem hervadó örökség várjon rátok.⁵ Isten hatalma megőrizte titeket a hitben az örök üdvösségre, amely készen áll, hogy az utolsó időben majd megnyilvánuljon.” (1Pt 1,3-5)

Krisztus meghalt. Krisztus feltámadt. Micsoda békeség tudni, hogy mi össze vagyunk kötve ezzel a győzelemmel a keresztségünk által.